

Página de Cotrolo

1582

Avum sine carenz et fama attollite Templo Incljta quod venerat gloria Stemma sacrum

Faint, illegible text at the bottom of the page, likely a title or caption, possibly containing the name of the artist or the subject of the illustration.

2

AUGUSTISSIMÆ REGINÆ

ACADEMICO CERTAMINE SUPPLENDO
IN VRIS PONTIFICII
DECERTATIONES
SELECTAS

ED. JURISCONSULTORUM LIB. 4. AD LEG. JUL.
DE VI PUBLICA. Ubi de vi publica legitur, Quod si quis in
domum suam sine vi publica intraverit, non tenetur
eum necesse est. Titulus. Et de vi publica legitur, Et in
domum suam sine vi publica intraverit, non tenetur
eum necesse est. Titulus.

P. R. A. S. I. D. E.
S. M. O. A. C. U. T. E. R. A. T. I. S. S. I. M. O. D. O. M. I. N. O. D. I.
N. V. E. L. E. T. A. V. A. R. E. S.
T. I. N. H. A. S. Y. L. V. A.

Eritò inconsideratissimæ Temeritatis arguerer, si me cõ-
mittere Academico periculo sine extraordinario præsidio
auderem, Hac de causa ad Majestatis Tuæ aras confugio
summum auxilium imploraturus, quippe qui compertum
habeo Regiam Clementiam passuram non esse illud à me
frustra flagitari. Unde enim rectius certaminis felicitatem speraverim, quàm à
Majestate Tua, a qua licet immeritus amplissimas fortunas obtinui. Accedit, quod
mihi atrocissimo ingrati animi crimini daretur, post plurima à Majestate Tua in
me, domum que meam collata beneficia ea non profiteri apertissime in hoc con-
fertissimo, eruditissimoque Conimbricensis Academiae Theatro; quæ publica
testificatio eo etiam maximè conducit, ut me ab audaciæ suspicione liberet, dum
minimus cum sim inter subjectos Majestati Tuæ, non dubito augustissimum patro-
cinium non solum petere, sed etiam sperare; nam Regiæ benignitatis, & benefi-
centiæ argumenta, cum ad bene sperandum dent animos etiam ad postulandum
invitant. Ille que Reges diligentius colit, & observat, qui ipsis occasionem of-
fert de mortalibus benemerendi, quod quidem est Regalis Culminis summa dig-
nitas, atque apex prope divinus.

AUGUSTISSIMAE REGINAE
ACADEMICO CERTAMINE SUBVINDO
IVRIS PONTIFICII
DECERTATIONES
SELECTAS

NOTA AD JURISCONSULTOS
Sicut in J. Jurisconsultorum...
Sicut in J. Jurisconsultorum...
Sicut in J. Jurisconsultorum...
Sicut in J. Jurisconsultorum...
Sicut in J. Jurisconsultorum...

PRÆFATIO
SICUT ESIMO AC LITERARUM DOMINO
INVENTOR AVARES

Et in hoc...
mire...
inducen...
tantum...
labeo...
triste...
Machate...
mibi...
me...
sententia...
sententia...
minimus...
cium...
centie...
invitant...
fere...
dicit...
dicit...

3

PRO PRIMO
ACADEMICO CERTAMINE SUBEUNDO,
IVRIS PONTIFICII
DECERTATIONES
SELECTAS
EX

NOTATIS AD JURISCONS. GAYUM LIB. 5. AD LEG. JUL.
& Pap. in L. in singulos annos 8. ff. de annuis legatis, & tit. ff. quādo dies usus-
fructus legati cedat, & tit. ff. si ager vectigalis, id est emphyteuticarius petatur;
modo insertis sub tit. de Testamentis, & ultimis voluntatibus, & in cap. final.
de pignoribus, & alijs cautionibus, & tit. de conditionibus appositis, & tit. de
locato, & conducto in Decretalibus.

P R Æ S I D E

NOBILISSIMO, AC LITERATISSIMO DOMINO D.

EMMANVELE TAVARES
COUTINHO À SYLVA,

Qui pro sapientia in Pontificia Jurisprudencia subtilissimus Interpres Sexti Ca-
thedræ moderator existit, cujus prudentia ad dignissimum Lamecensis Sedis
Canonicum Doctorem, & reatitudo ad Judicem probatissimum, in causis Fi-
dei plausibiliter evexit, cujus tandem doribus, & meritis Regale D. Pauli Col-
legium, ornatissimum Collegam, & Rectorem quondam habuisse gloriatur,
ad supremos dignitatum apices sublimandum.

In lucem profert

DOMNUS FRANCISCUS DE ALMEYDA,
Ejusdem Regali Collegij Alumnus

Suo quarto Juris Canonici anno, die 2 hujus mensis hora 8^{am}

PRINCIPALITER IN CERTAMINIS
APICE DISPUTABITUR:

Utrum *Ususfructus morte ususfructuarij finiatur?* Affirmativè.

DE REPTATIONE

Ad reprobos legem non habentem subvertentur

Ad reprobos legem non habentem subvertentur

Ad reprobos legem non habentem subvertentur

Ad reprobos legem non habentem subvertentur

Ad reprobos legem non habentem subvertentur

Ad reprobos legem non habentem subvertentur

Ad reprobos legem non habentem subvertentur

Ad reprobos legem non habentem subvertentur

Ad reprobos legem non habentem subvertentur

Ad reprobos legem non habentem subvertentur

Ad reprobos legem non habentem subvertentur

Ad reprobos legem non habentem subvertentur

Ad reprobos legem non habentem subvertentur

Ad reprobos legem non habentem subvertentur

Ad reprobos legem non habentem subvertentur

Ad reprobos legem non habentem subvertentur

Ad reprobos legem non habentem subvertentur

Ad reprobos legem non habentem subvertentur

Ad reprobos legem non habentem subvertentur

DECERTATIO I.

An, & quādo legatū annuum vel usufructus resultet.

Ad J. C. Ulpianum lib. 17. ad Sabinum in l. per servum 14. §. 1. ff. de usu, & habitatione, & Scævola lib. 3. responsum in l. defuncta 58. §. 1. ff. de usufructu, & quemadmodum quis utatur.

- 1 **V**ERUM est legatum annuum posse relinqui expresse, vel tacite.
- 2 In dispositione sic facta: lego decem in singulos annos, vel quotannis, vel lego decem annua, vel alijs verbis similibus, cernitur legatum annuum.
- 3 Relictum etiam legatum annuum creditur, si testator dicat, lego decem annua, vel in singulos annos, nulla facta mentione de re, ex cujus fructibus legatum præstandum est.
- 4 Grave dubium est, si testator leget decem annua cum determinatione certi prædij, resultet ne legatum annuum? Affirmabitur. (gabitur.)
- 5 Oritur alia questio, an in prædicto casu resultet saltè usufructus partialis? Negatur.
- 6 Si testator utatur verbo usufructus, legatum usufructus absque dubio resultat.
- 7 Affirmare idem iuvat, quando testator disponit de parte usufructus divisa, vel indivisa.
- 8 Non legatum annuum, sed usufructum resultare, si testator leget per verbum fructus, dubio caret.
- 9 Controvertitur inter DD: Utrum idem dicendum, quando testator loquitur per verbum redditus? Affirmativè resolvitur.
- 10 Testatore disponente per damnationem de redditibus, non usufructus, sed legatum annuum inducitur.
- 11 Jurgium hic insurgit, si testator disponat per verbum fructus in numero singulari, an resultet legatum annuum, vel usufructus? vide sequentia.
- 12 Si testator disposuit per verba vendicationis, vel alia similia personam legatarij respicientia, non legatum annuum, sed usufructus resultat.
- 13 Similiter resolvimus, quod usufructus, & non legatum annuum resultat, si dispositio per damnationem fiat.
- 14 Idem ne erit dicendum, si legetur redditus in numero singulari? Minimè.
- 15 Maximè dubitatur: Utrum legato fructu, in numero singulari, deducto usu, valeat tale legatum? Non valere arbitramur.
- 16 Aliter tamen dicendum, si agatur non de usu intrinseco, sed de usu sumpto pro plena commoditate; tunc enim legatum subsistit.
- 17 An in dubio quando non constat de quo usu censerit testator, valeat prædictum legatum fructus, deducto usu, quæ potest? Negari debet.
- 18 Congruè hic inquiritur: Utrum valeat ademptio usus, quando fructu antea legato in numero singulari testator eundem usum adimit in eodem testamento diversa oratione, vel in codicillis? si testator expresse ademirrit usum

- sum essentialis concomitantia, ademptio non viget.
- 19 Omnis autem dubitatio est: Utrum ademptio usus essentialis concomitantia, legatum fructus extinguatur? Non extinguatur.
- 20 Non viget ademptio, si testator a fructu antea legato usum plenae comoditatis adimat.
- 21 Celebris quaestio est: Utrum, si testator adimat usum a fructu antea legato, quin constat de quo usu censerit, an ademptio teneat? Negative concluditur.
- 22 Est dubium, an, si testator leget fructum per verba vendicationis non simpliciter, sed cum temporis repetitione, legatum annuum, vel usufructus resultet? Usufructus repetitus resultat.
- 23 Per verba damnationis, legato fructu, legatum usufructus repetiti oritur.
- 24 Tota disceptatio est: an, si testator leget certam partem fructuum in numero plurali, resultet legatum annuum? Affirmatur.
- 25 Id non procedit, si testator loquatur per verba vendicationis, tunc enim legatum usufructus partialis resultat.
- 26 Optime ampliatur dicta assertio, ut teneat etiam, si testator legaverit partem reddituum annorum modo proxime relatum.
- 27 Non usufructus, sed annuum legatum nascitur, si testator fructus annuos aliquis praedij legaverit.
- 28 Eritne idem dicendum, tam jure noviori, quam ff. inspecto? Ita quidem.
- 29 Magna dubitatio est: Utrum, si testator legaverit uni ex heredibus fructus annuos fundi per verba vendicationis, resultet legatum usufructus, an legatum annuum? Resultat usufructus.
- 30 Omni tamen dubitatione caret, quod, si testator legaverit fructus annuos per verba legati per sinendi modum, non usufructus, sed legatum annuum oritur.

DECERTATIO II.

Circa diferentiam & similitudinem legati annui & usufr.

Ad f. C. Gayum lib. 5. ad leg. Jul. & Pap. in l. in singulos annos 8. ff. de annuis legatis & Ulpian. lib. 17. ad Sabinum in l. sicut 3. §. fin. ff. quibus mod. usus fructus amittatur.

- 31 **N**ODOSA, & intricata quaestio pullulat: Utrum usufructus morte usufructuarii extinguatur? Quod extinguitur totis viribus contendimus.
- 32 Sed proximam resolutionem solum intelligimus procedere, si usufructus formaliter accipiatur.
- 33 Taliter usufructus extinguatur morte, ut etiam relictus Civitati, Ecclesiae, vel alteri communitati quasi morte extinguatur spatio centum annorum.
- 34 Resolvimus tamen legatum annuum relictum eisdem communitatibus non extingui per idem spatium, siquidem perpetuum est.
- 35 An autem facta delegatione usufructus per usufructuarium extinguatur praedictus usufructus morte delegantis, an vero morte delegarii inquiri potest? Morte delegantis non extinguitur, sed morte delegarii.
- 36 Tamen usufructus filiofamilias relictus, patri que quaesitus morte patris non

- 5
- extinguitur.
- 37 Et procedit dicta Conclusio tam in usufructu legato, quam in usufructu ex quacunque causa constituto.
 - 38 Erit nè idem pronunciandum, quando usufructus constituitur ex causa peculij castrensis vel quasi castrensis? Nullatenus.
 - 39 Similiter non procedit dicta conclusio, quando usufructus fuit legatus, vel constitutus filiofamilias ex causa profectitia.
 - 40 Sic etiam intellige, quod proxime dicta solum procedunt de jure novo, non vero attento jure ff.
 - 41 Eodem modo usufructus relictus servo. & per eum domino acquisitus morte domini extinguitur.
 - 42 Morte naturali filijfamilias ejus vè capitis diminutione usufructus patri quæsitus non extinguitur.
 - 43 An scilicet usufructus legatus, vel constitutus filiofamilias ex causa adventitia maneat radicans in persona ipsius filij, an ad patrem transeat de jure Regio? Quod non transeat ad patrem resolvimus.
 - 44 Terribilis questio est. Utrū scilicet usufructus legatus per fideicommissumque relictus extinguatur morte legatarij, vel fideicommissarij? Vidè sequentia.
 - 45 Restituto usufructu à legatario, ut ministro nudo considerato, usufructus morte fideicommissarij extinguitur.
 - 46 Electo tamen legatario ad restituendum, non ut nudo ministro, morte fideicommissarij, ante quā fideicommissi dies cedat, usufructus non extinguitur.
 - 47 Manet usufructus apud legatariū, si rogatus fuerit restituere post diem certū, vel sub conditione, & fideicommissarius ante diem, vel conditionē decedat.
 - 48 Idem dicendū est, si post adventū conditionis, vel fideicommissarij re pudiauerit, seu non agnoverit. fideicommissum usufructus.
 - 49 Aliter judicandū est si fideicommissarius post adventū diei, vel conditionis fideicommissum petat, & legatarius usumfructū non restituat, nam ad extinctionem illius pro restituto habetur. [usufructus.
 - 50 Si fideicommissarius moriatur post factā sibi restitutionē, similiter extinguitur usufructus.
 - 51 Fideicommissum autem à fideicommissario repudiato usufructus penes legatarium manebit licet à testatore statim restitui jubeatur.
 - 52 Dubia questio fuit apud Cōsultos: Utrū usufructus extingueretur, alienato servo, per quem dominus usumfructum acquisitum habebat.
 - 53 Si pars servi, per quem usufructus à domino acquisitus alienabatur, dubium etiam fuit apud Cōsultos: an usufructus extingueretur.
 - 54 Alienato usufructu servi, sine dubio erat usumfructum non extingui.
 - 55 De jure Codicis controversia procedit etiam usumfructum non extingui.
 - 56 Quod procedit non solum quando totus, sed etiam quando pars, seu tantum usufructus servi, cui usufructus erat relictus alienetur.
 - 57 Si usufructus ad tempus relinquatur, & usufructuarius ante implectum tempus decedat, usufructus finitur.
 - 58 Usufructus ab aliquo stipulatus sibi, & hæredibus non extinguitur morte ipsius stipulantis.
 - 59 Percōtaberis, an prædicto in casu usufructus cōtinuetur nõ solū in persona primi hæredis, sed etiā in hæredibus subsequētib;? Morte primi hæredis finitur.

- 60 Quæstio hic insurgit: Utrum sicut usufructus morte extinguitur, ita etiam actio pro eo competens morte finiatur? Affirmatur.
- 61 Usufructus locatus à domino proprietatis morte conductoris non finitur.
- 62 Legatum annuum morte legatarij finiri certum est.
- 63 Quod quidem procedit non solum in legato annuo alimentorum, sed in quocunque alio annuo legato.
- 64 Quæres; an stipulatio annua morte stipulatoris extinguatur? Non extingui videtur.
- 65 Similiter donatio annua mortis causa facta donatarij morte non finitur.
- 66 Quod intellige, quando donatio fit, stipulatione interveniente.
- 67 Si vero fiat pacto nudo solum traditione interveniente, tunc morte donatarij extinguitur.
- 68 Legatum annuum ex voluntate testatoris bene potest fieri perpetuum.
- 69 Legatum relictum usque ad certos annos legatum annuum reputatur.
- 70 Quod tamen intelligitur quando scilicet legatum fit ex causa alimentorum.
- 71 Similiter legatum relictum in singulos annos simpliciter, si relinquatur ex causa alimentorum, annuum legatum est.
- 72 Quando legatum relinquitur extra causam alimentorum, vel simpliciter in singulos annos, vel quoad vixerit legatarius, legatum annuum iudicatur.
- 73 Habitatione relictæ non in singulos annos, sed cum præfinitione certi temporis, unicum legatum oritur.
- 74 Sic etiam legatum relictum cum præfinitione temporis, v. g. usque ad decem annos, unicum legatum est.
- 75 Limita tamen prædictam sententiam, quando contrarium constat ex voluntate testatoris.

DECERTATIO III.

Circa extinctionem legati annui per capitis diminutionem.

Ad I.C. Modestini lib. 8. different. in L. legati 10. ff. de cap. minutis, & Paulum lib. 10. quæstion. in L. is cui annua 11. ff. de alimēt. & cibarijs legati s.

- 76 **C**APITIS diminutio definitur: *Prioris status mutatio.*
- 77 Status civilis hominis consistit in tribus qualitatibus, nempe libertate, civitate, & familia.
- 78 Capitis diminutio est triplex, scilicet, Maxima, Media, & Minima.
- 79 Maxima capitis diminutio tunc datur, quâdo libertas, civitas, & familia amittitur, unde venit, quod capite damnatus capitis diminutionem maximam patitur.
- 80 Similiter ad opus metali condemnatus eadem afficitur capitis diminutione.
- 81 Quæres: Utrum hodierno tempore condemnati ad mortem, vel in metalum, seu ad opus metali patiantur capitis diminutionem maximam, & servi pænæ efficiantur? Affirmativè circa homines libertinos. (82 Nou

- 82 Non tamen procedit talis resolutio circa personas ingenuas.
- 83 Secundum jus nostrum Regium homines ingenti ad mortem naturalem condemnati, & servi efficiuntur, & capite minuti dicuntur.
- 84 Secunda capitis diminutio, quæ minor dicitur, intelligitur quando aliquis libertate retenta Civitatem, & familiam amittit.
- 85 Tandem minima capitis diminutio verificatur, quando aliquis, libertate, & Civitate retenta familiam mutat.
- 86 Celebris quæstio est: Utrum legatum annuum capitis diminutione legatarij finiatur? Negativè.
- 87 Quæ conclusio procedit in quacunque capitis diminutione.
- 88 Legatum annuum in facto potius quam in jure consistit.
- 89 Per capitis diminutionem minimam in personam legatarij contingentem non suspenditur legatum annuum, immo cum effectu præstari debet.
- 90 An talis resolutio procedat in legato annuo alimentorum, sive ordinario? Quærenti duam in ambabus.
- 91 Et ita si filius, cui legatum annuum fuit relictum, capite minutus fuerit per casum emancipationis, legatum illi acquiritur.
- 92 Quid ergo dicendum erit, si capitis minutio contigerit per arrogationem, an patri, vel filio legatum annuum acquiri? In certamine respondebimus.
- 93 Media capitis diminutio impedit, quod legatum annuum cedat pro illis annis, quibus fuerit capite minutus.
- 94 Quæ assertio procedit etiam, si voluntas testatoris faveat legatario.
- 95 In dubium venit: Utrum per talem mediam capitis diminutionem suspendatur legatum annuum alimentorum? Affirmative.
- 96 Secus vero, si de contrario testatoris voluntate constiterit.
- 97 Legatum annuum ordinarium per maximam capitis diminutionem, scilicet per servitutem poenæ regulariter suspenditur.
- 98 Idem in iisdem terminis in legato annuo alimentorum dicendum est.
- 99 Si testator exprimat, quod legatarius capiat legatum alimentorum, dum maxima capitis diminutione sit affectus, voluntas testatoris erit observanda.
- 100 Qui se venundari passus fuerit ad pretium participandum, legatum annuum non potest percipere.
- 101 Quæ resolutio procedit in alimentorum legato.
- 102 Non dubites legatarium ita capite minutum posse legatum annuum alimentorum percipere, si testator ita exprimat.
- 103 Maxima differentia est, quod legatum annuum suspendatur, & non finiatur.
- 104 Qui mediam capitis diminutionem passus fuit, si à Principe restituatur, potest legatum annuum pro sequentibus annis consequi.
- 105 Ita procedit in damnato ad mortem naturalem, si postea restituatur per Principem, si legatum fuerit alimentorum.
- 106 Si vero legatum ordinarium sit, non obstante Principis restitutione, illud capere non potest.
- 107 Quæstio tamen est: Utrum, si in tali legato detur ratio affectionis, quia, v. g. à patre, vel à matre fuit relictum, damnatus in metalum post restitutionem illud petere possit? Affirmativè.

- 108 Qui se venundari passus est á Principe natalibus restitutus non potest pro sequentibus annis legatum consequi.
- 109 Dubitari non potest illum, qui se venundari passus fuit, si à Principe natalibus restituitur, & legatum fuerit alimentorum illud percipere posse.
- 110 Quod affirmamus procedere, quando concurrat ratio pietatis, & favori, licet legatum sit ordinarium.
- 111 Qui se venundari passus fuit, si postea simpliciter manumittatur, non potest petere legatum annuum licet concurrat ratio pietatis.
- 112 Legatum annuum alimentorū censetur omnino finitū, si legatarius, qui se venundari passus fuit, postea simpliciter manumittatur.

DECERTATIO IV.

Pro Cessione diei.

Ad I.C. Ulpian. lib. 1. Regulariū in L. Cedere diem 213. in principio ff. de verb. significat; & lib. 7. ad Sabin. in L. unica §. final. ff. quando dies ususfr. legati cedat; & ad I.C. Paul. lib. 8. ad Edictum in leg. licet 42. §. ea obligatio ff. de procuratoribus.

113

VERBUM Cedere diversimodè in jure nostro accipitur, & pro varietate subjectæ materiæ varias habet significationes.

114

Quādo verbū Cedere applicatur verbo *bonis* importat actū voluntarium, quo debitor, qui solvendo non est, omnia bona sua creditoribus defert.

115

Dum vero verbum Cedere ad actiones adjungitur, importat translationem actionis in alterum factā per creditorem.

116 Tandem adjunctum verbo *dies* obligationis ortum, & principium significat.

117 Unde, in nostra rubrica Cedere diem, seu *cessio diei* importat primū obligationis principium, & idē est, atq; pecuniā, seu rem, de qua agitur, cœpisse deberi.

118 Ex quo sequitur, quod *venire diem* significat, cum diem venisse, quo pecunia peti potest.

119 Ad cessionem diei non sufficit qualis qualis obligatio, sed requiritur propria, & absolutē perfecta.

120 Ad cessionem diei talis requiritur obligatio, ex qua saltē in habitu, & summo jure competat actio.

121 Competentia tamen actionis, licet omni prorsus exercitio destituta, sufficit ad cessionem diei.

122 Cessio diei in jure nostro non importat fluxum alicujus temporis ex illo, quod operi faciendo, seu alteri obligationi erat destinatum.

123 Sententia Cujacij admittens cessionē diei cum adjuncto non placet.

124 Obligatio Civilis est causa necessaria actionis, neque in jure nostro potest obligatio considerari, quin etiam actio statim resultet.

DECER-

DECERTATIO V.

Pro Materia Contractus purè celebrati.

Ad I. C. Pomponium lib. 5. ad Sabin. in leg. in omnibus 14. ff. de Regul. Iuris, & ad I. C. Ulpian. lib. 1. ad Sabin. in L. eum qui 41. §. quoties ff. de verb. obligat. & ad eundem Ulpian. in dicta Leg. Cedere diem 213. vers. ubi purè ff. de verb. significatione.

125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143

TIPULATIO pura in jure nostro illa dicitur, quæ simpliciter celebrata nullam dilationem nec tacite, neque expresse incertam habet. In contractu purè, & legitimè celebrato statim cedit dies ab ipsa conventione. Etiam in tali contractu puro statim à conventione dicitur diem venire. Pro hujusmodi contractu purè celebrato illico competit actio cum effectu. Exercitium tamen actionis, quæ ex contractu puro resultat statim non physicè, sed Civiliter accipitur. Debitoribus purè obligatis conceditur tempus necessarium, commiserationis gratia, ad quærendam, & præstandam pecuniam suo creditori. Etiam debitoribus condemnatis tempus ad præstationem debiti. Idem tempus conceditur debitoribus confessis. De jure nostro regio etiam tempus debitoribus confessis indulgetur, in quo ad solutionem faciendam pecunia quærat. Quantum autem tempus de jure communi concedatur debitoribus condemnatis, & Utrum hoc spatium in actione personali tantum, an etiam in reali concedatur? Quærenti satisfaciam. Apud omnes, & præcipuè apud nostrates in usu est, nullū tēporis spatiū permittere condēnatis ad præstandā pecuniam, vel quamlibet aliam quantitatem. Hoc tamen procedit, quando sententiæ executio sit ex nobili officio judicis. Si autem ex sententia voveatur actio judicati, proceditur per assignationē decē dierū, sicut ex qualibet scriptura, quæ habet executionem paratam. Inspecto eodē jure debitoribus sponte confessis super actione personali ad quātitatē præstandā, debet judex assignare terminū decē dierū ad solvendum. Quod si tractetur de præstanda aliqua specie, eodē jure attento, cuicumq; debitori terminus decem dierum assignatur. Et si constitutum purè celebretur, non competit statim actio in exercitio adversus constituentem. Forma constituti quoad obligandum, vires, & efficaciam sumit à Prætorē. Etiam si constitutum purè celebretur, attamen ex dicto Prætoris semper continet conditionem tacitam, tempus scilicet, quo possit, constare, constituentem neque solvisse, neque fecisse. Hoc temporis spatium non est minus decem dierum. (A 6 DE-

DECERTATIO VI.

Pro Materia Contractus in diem certum celebrati.

Ad 7. C. Paul. lib. 12. ad Sabin. in leg. centesimis 46. in principio ff. de verb. obligat. & ad prædictum Ulpin. in leg. Cedere diem 213. vers. ubi in diem ff. de verb. significat. & ad Imperat. Justin. in §. omnis stipulatio 2. vers. id autem lib. 3. Inst. de verb. obligat.

144

EMO est, qui neget in stipulatione, vel in alio quolibet contractu in diem certum celebrato statim cedere diem à tempore contractus, & ante adventum diei.

145

Licet in hac stipulatione statim cedat dies, non tamen venit ante adventum diei.

146

Idcirco statim nasci actionem in hac stipulatione saltem in habitu, vel summo jure competentem, non dubitamus.

147

Hæc actio summo jure, vel in habitu competens in Judicio ex natura sua potest exerceri, nisi aliunde tale exercitiū impediatur.

148

Debitor in diem certum ante ipsum diem rem promissam per errorem solvens, minimè solutum repetere potest.

149

Non sine juris ratione asserimus, obligationem in diem certum in puram novari posse, & hanc novationem statim suum effectum producere.

150

Quod etiam dicimus de obligatione purè contracta, quæ in obligationem in diem certum novatur.

151

Quando stipulatio in diem certum novatur in puram, statim legitime, & absque ullo exceptionis periculo agi potest.

152

Contrarium tamen dicendum erit, quando obligatio pura novatur in obligationem in diem.

153

Quando in diem novatur obligatio pura, moram antea commissam circa rem debitam purgari, certissimum est.

154

Ut perfectè novatio celebrari possit, necessarium est, quod prima obligatio legitima, vel saltem naturalis præsupponatur jam in suo esse completa, quæ in aliam æque civilem, vel naturalem transfundatur.

155

Propriè conditionalis dici non debet stipulatio partus nascituri, fructuum futurorum, & domus ædificandæ.

156

In hac quidem stipulatione partus, seu fructuum futurorum statim nascitur actio in actu signato, & quoad competentiam à tempore contractus, sed absque ullo penitus exercitio.

157

Partus nascituri, seu fructuum futurorum venditio verè, & propriè conditionalis non est.

158

Venditio, vel stipulatio partus nascituri, vel fructuum futurorum, ab illius nativitate, vel istorum collectione, tanquam à conditione suspensiva non dependen-

- 159 Ut cedat dies in stipulatione operarum officialium, requiritur ex parte Patroni operarum indictio.
- 160 Qua indictione facta, insuper requiritur, ut dies cedat quoad interesse, quod libertus in eis præstandis aliquam committat moram.
- 161 Illa conditio, quæ tacite continetur in stipulatione operarum officialium, scilicet, si Patronus indixerit, ex præsumpta contrahentium voluntate provenit, & possunt contrahentes circa illam aliquid operari.
- 162 Quo admissio, asserimus, quod conditiones tacitæ ex naturæ, seu juris necessitate provenientes, & circa quas contrahentes nihil efficere possunt, non sunt verè, & propriè conditiones.
- 163 Per contrarium, conditiones tacite provenientes ex voluntate contrahentiũ, & circa quas contrahentes aliquid operari possunt, verè, & propriè sunt conditiones.
- 164 Operæ artificiales, seu fabriles illæ dicuntur, quæ ex artificio aliquo præstantur, v.g. fabricando, pingendo, & alia similia operando.
- 165 Operæ officiales naturaliter Patrono debentur à libertò, fabriles verò nõ ita.
- 166 Ut tamen tam officiales, quam artificiales operæ civiliter debeantur, debent expresse à Patrono imponi.
- 167 Quæ quidem imponuntur, vel per stipulationem, vel per juramentum, vel denique per conventionem nominatim, factam in ipsa manumissione.
- 168 In stipulatione operarum artificialium statim dies cedit à tempore interpositæ stipulationis.
- 169 Necessario requiritur, ut Patronus nomine operarum tam artificialium, quàm officialium efficaciter in iudicio agere possit, quod jam prætereat tempus, quo ipsæ operæ possunt à libertò præstari.
- 170 Ex stipulatione domus ædificandæ ubi primũ mora facta est circa inchoandũ, statim actio cum exercitio cõpetit ad id, quòd interest domũ esse inchoatã.
- 171 Et ubi primum mora facta est circa perficiendum, statim actio cum exercitio cõpetit ad id, quòd interest domum esse perfectam.
- 172 In omnibus contractibus in diem certũ celebratis præscriptio 30. vel 40. annorum contra creditore currere non incipit, ante quam ipse dies adveniat.
- 173 Inter creditorem in diem, & conditionalem nulla æquiparatio datur respectu obligationis, & actionis, tametsi contra eos non currat præscriptio ante diei, vel conditionis adventum.
- 174 Hic venit inquirendum, Utrum compensatio, quæ est debiti, & crediti inter se contributio, quãdo in iudicio proponitur habeat potius vim actionis, quam exceptionis? Habere vim exceptionis firmiter defendimus.
- 175 Compensatio non est verè, & propriè peritio.
- 176 Debitum in diem certũ non potest compensari, antequã dies adveniat invito debitore, quãvis pro tali debito cõpetat civilis obligatio, & actio.
- 177 Unde venit, quod debitor in diem certum commodo, & interusurio medij temporis invitus privari non debet.
- 178 Si tamen in gratiam creditoris dies sit appositus, prout aliquando contingit, tunc compensari potest debitum in diem certum ante adventum diei, invito, & nolente debitore.

[179 Hinc

- 179 Hinc venit, quod dies humanitatis gratia concessus debitoribus condēnatis ad solvendum compensandi facultates non impedit.
- 180 Non potest in compensationem venire debitum, quod per exceptionem perimi potest.
- 181 Compensatio tota in æquitate fundatur.
- 182 Ex prædictis patet, quod excommunicatus in iudicio conventus ab aliquo potest illi objicere compensationem.
- 183 Si debita sunt inequalia, tūc compensatio fit usque ad concurrentē quātitatem, & maioris quātitatis residuū salvū manet creditori, cui plus debetur.
- 184 Ante Constitutionem Imper. in L. final. Cod. de Compensat. non solum debita liquida, vel de facili liquidanda, sed etiam non liquida, nec de facili liquidanda tam ex parte actoris, quā ex parte rei poterant compensari.
- 185 Qua ditione ponderata, debitum non liquidum, seu de facili non liquidandum ex parte rei jam convicti non potest objici in compensationem cum debito ex parte actoris jam liquido, vel statim liquidando.
- 186 Quando debitum non liquidum deducitur in compensationem, ut ipsa compensatio effectum sortiatur, requiritur, quōd ipsum debitū prius liquidetur, & quōd, si non est certa pecunia, ad certam pecuniam reducatur.
- 187 Debitor in diem certum potest regulariter solvere ante ipsum diem, invito & nolente creditore.
- 188 Si Fideiussor ante diē solverit pro debitore, contra illū non potest ipse fideiussor actionē mandati legitimē intentare, antequam dies adveniat.
- 189 Qui ante diem agit, malè, & promaturius agit, qui vero ante conditionis existentiam, nihil omnino agit, seu inutiliter agit.

DECERTATIO VII.

Pro Materia Contractus conditionaliter celebrati.

Ad I. C. Scaevolam lib. 28. Digest. in L. qui Roma 122. §. Augerius ff. de verb. obligat. & ad Imper. Justin. in §. sub conditione 4. lib. 3. eodem tit. de verb. obligat. & ad eundē Ulpian. in dicta leg. Cedere diem 213. vers. ubi sub conditione ff. de verborum significat.

190

191

192

193

194

UÆRITUR nunc; Utrū in contractu conditionali cedat dies ante existentiam cōditionis? Negativam partem amplectimur.

Quare ex illo pendente, conditione nulla perfecta, & civilis obligatio resultat.

Unde etiam, ante conditionis existentiam nulla omnino actio competit, neque saltem in habitu, & summo jure.

Contrahens conditionaliter neque etiam conditionaliter agere potest.

Agens ex stipulatione conditionali ante adventū conditionis, inutiliter agit, existen-

- 9
- existente tamen conditione, legitimé agere valet.
- 195 Conditionalis stipulator, quoad aliquos juris effectus creditor dicitur ante existentiam conditionis.
- 196 Debitor conditionalis statim, & de presenti ita manet stipulatori adstrictus, ut non possit, eo invito, à sua recedere promissione.
- 197 Ex stipulatione condicionali resultat spes debitum iri, quæ, mortuo stipulatore pendente conditione, transmittitur ad hæredes, & contra hæredes.
- 198 Admittimus retrotractionem in contractibus conditionalibus à tempore existentia conditionis ad tempus contractus celebrati
- 199 Talem tamen retrotractionem tantummodo locum habere quoad causam afficientem, hoc est quoad contrahentes, probabilius judicamus.
- 200 Et ideo quoad causam materialem, nempe, quoad rem in stipulationem deductam, hanc retrotractionem non admittimus.
- 201 Ex quibus provenit, quod si res conditionaliter empta, pendente conditione, deficiat, non habebit locum retrotractio, quanvis postea conditio existat.
- 202 Idem judicamus, quando res puré debita perit, quæ postea in obligationem conditionalem novandi animo factam deducitur.
- 203 Ad inducendam retrotractionem, de qua loquimur, datur necessitatis, & æquitatis ratio, quam, si necesse sit, in certamine præstabimus.
- 204 Rem propriam sub conditione, si mea esse disierit, quem recte stipulari posse, jura non prohibent.
- 205 Res sacræ publicæ, vel homo liber neque sub conditione in stipulationem deduci possunt.
- 206 In contractibus generaliter proprium est, ut contrahentes & sibi, & hæredibus suis prospicere intendant.
- 207 Filium familias stipulari posse, certissimum est.
- 208 In stipulatione condicionali à filio familias facta, licet pendente conditione emancipetur, ea postea existente, etiam admittitur retrotractio.
- 209 Stipulatio condicionalis statim à tempore contractus vires accipit, conditionale veró legatum solum quando advenit conditio.
- 210 Si res sub conditione promissa per errorem solvatur, interim, dum pendet conditio repeti potest.
- 211 Si obligatio pura novandi animo in conditionalem transferatur, non statim resultat novatio, sed cum conditio extiterit.
- 212 Et vice versa, neque etiam obligatio condicionalis per aliam puram potest statim novari, sed spectandus erit adventus conditionis.
- 213 Creditor condicionalis, pendente conditione, non mittitur in possessionem bonorum debitoris ad effectum, ut si ipse contumax sit in non comparendo, bona ejus distrahantur, & vendantur
- 214 Potest tamen creditor condicionalis mitti in possessionem bonorum debitoris ex vi primi decreti, id est, ad effectum, ut contumace, & non cavente debitore ipso, securitatem sui debiti consequatur.
- 215 Creditor condicionalis potest pro securitate suæ spei debitum iri cautionem à debitore implorare.

- 216 Ista tamen cautio concedi non debet absque iusta causa, & necessitate de novo superveniente.
- 217 In omnibus contractibus tam bonæ fidei, quam stricti juris cautio ista, data iusta causa, præstari debet.
- 218 Cum hac tamen declaratione, quod in bonæ fidei contractibus potest creditor conditionalis per viam actionis huiusmodi cautionem exigere.
- 219 Secus verò in contractibus stricti juris, ubi non per viam actionis, sed auctoritate, & Imperio Prætoris talis cautio decernitur.

DECERTATIO VIII:

Rursus pro eodem Contractu conditionali.

Ad J. C. Iabelenium lib. 1. in L. pecuniam 36. in principio ff. de rebus creditis, & ad I. C. Paul. lib. 3. quæsi. in Leg. Iulianus 60. §. ubi autem, vers. idemque ff. de conditione indebiti, & ad I. C. Iulian. lib. 42. Digest. in Leg. eum qui 56. §. Si hominem §. ff. de verb. obligat.

220

221

UÆSTIO hic ventilatur: Utrum scilicet, quando debitor pure obligatus iussu creditoris eandem pecuniæ quantitatem alteri sub conditione promittit, stipulatio illa primo creditori facta, pura semper permaneat, an verò conditionalis? Puram remanere affirmamus.

Huiusmodi stipulationem puram remanentem libenter admittimus ex tacita contrahentium voluntate dilationem capere, quousque conditio secundæ stipulationis, vel deficiat, vel existat.

222 Unde primus stipulator, cui pecunia purè fuit promissa, pendente conditione secundæ stipulationis, legitime, & sine exceptionis periculo agere non potest.

223 Neque illi sufficit præstare cautionem ad hoc, ut in iudicio exigere possit.

224 Si iste unicus promissor primo stipulatori pecuniam per errorem solvat, non potest, pendente conditione, repetere.

225 An autem, existente conditione, teneatur solvere secundo stipulatori, licet primo per errorem solvisset? Affirmandum.

226 Eodem modo, quando vice versa datur unus dumtaxat creditor, & duo debitores ejusdem pecuniæ, primus purus, secundus vero sub conditione, illa prima obligatio pura remanet.

227 Ille tamen primus debitor poterit, si per errorem solverit, ipsammet pecuniã statim repetere.

228 Et in hoc casu, licet prima pecuniæ promissio pura remaneat, non dubitamus

- mus asserere, contineri in ea tacitam temporis dilationem, antequam primus promissor efficaciter agere non potest.
- 229 Quo etiam in casu acceptilationem primo promissori factam per creditorem, locum habere posse non dubitamus.
- 230 Per acceptilationem primo promissori factam, dum pendet conditio secundæ stipulationis, obligatio secundi debitoris, utpote conditionalis, nequit considerari extincta.
- 231 Debitor conditionalis in petitione hæreditatis, non potest cum effectu condemnari ad solvendum ante conditionis adventum.
- 232 Attamen speciale esse in hac actione defendimus, ut adversus debitorem conditionalem, etiam conditione pendente, moveri queat.
- 233 Conditio quando apponitur non in traditione, sed in titulo, ex quo fit, sufficit titulus conditionalis, supposita contrahentium voluntate, ad dominium statim transferendum.
- 234 Ille, qui pecuniam sub conditione promisit, si pendente conditione, eam stipulatori tradiderit eo pacto, ut, existente conditione, cedat in solutum, statim pecuniæ dominium in accipientem transfert.
- 235 Si res futuro marito ante Matrimonium contractum ex titulo dotis tradatur, & traditio purè fiat, dominium statim in ipsum maritum transfertur.
- 236 Ex dotis stipulatione, ante quam nuptiæ celebrentur, si quis agat, inutiliter agere dicendum existimamus, utpote agens ante conditionis existentiam, *Si nuptiæ sequuntur tacite in ea contentæ.*
- 237 Quod nulla mora committi possit in condicionali stipulatione, pendente conditione, juris regulæ suadent.
- 238 Absolutè verum non est, quod per stipulationem condicionalem novandi animo factam, purgatur mora antea in obligatione pura commissa.
- 239 Itaque quando novatio est facta sub conditione, quo in casu non statim futurum operatur effectum, si res purè debita præsens est, ita ut statim creditori novanti tradi possit, purgatur mora antea commissa.
- 240 At quando res debita non præsens est in præsentia contrahentium, neque potest cum effectu statim tradi creditori, contrarium dicimus.
- 241 Per novationem condicionalem non purgatur mora antea commissa circa ipsam rem debitam.
- 242 Unde, obiter defensabimus, per obligationem rei debite, quanvis omnino non extingatur obligatio, moram antea commissam purgari.
- 243 Requiritur, ut novatio conditionalis sortatur effectum, quod res debita tempore implementi conditionis existat vel verè, vel censura juris.
- 244 Per novationem purè, vel in diem factam purgatur mora antea commissa circa rem debitam, vel ipsa res debita sit mobilis, vel immobilis, præsens, vel non præsens tempore novationis.
- 245 Si dos per acceptilationem fuerit constituta marito futuro à muliere, nuptiis non sequutis, in suo robore manet pristina obligatio, ex qua ipse maritus poterit conveniri.
- 246 Quod tamen procedit, quando acceptilatio eo animo, & intentione fit, ut dominium rei acceptilatæ in maritum transeat, cum conditio nuptiarum extite-

DECEP-

- extiterit: secus verò, si eo animo, ut statim transferatur, dominium acceptum ferat.
- 247 Verbum *Creditor* generaliter sumptum comprehendit non solum eos creditores, quibus jam actio competit, qui quidem propriè creditores sunt, sed etiam eos, quibus de præsentì actio non competit, ut sunt creditores conditionales, qui impropriè creditores dicuntur.
- 248 Stipulatio de uno, & eodem fundo facta ab uno promissore, & à duobus stipulatoribus stipulantibus sub illa forma: *Si alteri non dedisset*, non est verè, & propriè conditionalis.
- 249 Debitor ex stipulatione duorum correorum credendi habet electionem præstandi rem debitam illi, cui maluerit, per quam præstationem extinguit obligationem, quæ in persona utriusque correi reputatur una tantummodo.
- 250 Quæ quidem electio debitori competens perpetuo non durat, sed solummodo quousque unus ex correis credendi rem petierit in iudicio.
- 251 Unde provenit, quòd per litis contestationem excludit correus, qui primus petiit, alium correum, & ita actionem sibi appropriat, quod jam alter petere non potest.
- 252 Unum ex correis credendi sine dubio solum à debitore accipere posse, & ipsum per solutionem liberare, nemo ambigit.
- 253 In stipulationibus, seu obligationibus faciendi statim à tempore mora nascitur obligatio, sed revocabiliter tantum.
- 254 Si enim iste promissor ante litis contestationem post moram in faciendo, fecerit, quod promisit, moram antecedentem purgat, & omnino liberatur.
- 255 Qui promittit rem defendere, factum promittere dicitur.
- 256 Post verò litis contestationem ob rem non defensam, non potest promissor antequam moram commissam purgare propter quasi contractum ex ipsa litis contestatione inductum, & ius ex eo stipulatori acquisitum.
- 257 In materia legis *Æliæ Sentia* stipulator conditionalis pro creditore habetur.
- 258 In fraudem istius, cui sub conditione debetur, præstatio libertatis non valet; vel saltem in suspensio est, quousque certum fiat, an creditor iure suo uti velit.
- 259 Unde venit, quod inter aliquos juris effectus, in quibus creditor conditionalis pro creditore habetur, unus est in materia legis *Æliæ Sentia* impediens libertatem.
- 260 Creditores conditionales beneficium separationis valent impetrare ad effectum, ut, separatis bonis debitoris à bonis heredis, ipsi conditionales creditores, existente postea conditione, suum debitum consequantur.

DE CERTATIO IX.

Pro materia legati purè relictì,

Ad I. C. Ulpianum in Leg. Si post diem 5. in principio ff. quando dies legatorum, seu fideicommissorum cedat, & ad eundem I. C. in L. hereditatis aditio 7. & ad I. C. Paul. in Leg. Si dies 21. in principio ff. quando dies legatorum &c.

261

N Legato purè relictò statim cedit dies à morte testatoris, & ante aditam hereditatem.

262

Legata purè relictà post mortem testatoris statim revocabiliter confirmantur.

263

Quoad obligationis ortum, & actionis competentiam tantum cedit dies in prædictis legatis.

264

Cessio diei in legato purè relictò non est tantummodo quoad effectum transmissionis.

265

Transmissio non est de essentia cessionis diei.

266

Ex eo, quod dies cedit, legatum à morte testatoris transmissibile est ad heredes legatarij decedentis ante aditam hereditatem.

267

Idem valet dicere in legatis purè relictis diem cessisse, atque dicere, legatum debitum iri, & peti posse, adita hereditate.

268

Transmissio non est effectus substantialiter emanans ad cessionem diei, sed ab illa tantum accidentaliter proveniens.

269

Statim à morte testatoris inducitur à jure civili quædam persona ficta, quæ hereditas jacens nuncupatur.

270

Hereditas jacens quoad acquisitionem de novo personam defuncti repræsentat.

271

At vero quoad conservationem dominij, jurium, & actionum, & eorum, quæ jacente hereditate, contigerunt, sustinet persona heredis futuri.

272

Hereditas jacens capax est omnium eorum, quæ juris sunt, & in jure constituent; non verò eorum, quæ facti sunt, & ex facto dependent.

273

In hereditate jacente considerari possunt omnes actiones tam activæ, quàm passivæ, quæ postea adita hereditate sunt competituræ.

274

Semel ac heres adierit, retro fingitur heres à morte testatoris.

275

Hereditas jacens transfert in heredem quidquid in se habebat.

276

Obligatio legati puri pendet ab aditione hereditatis, tanquam à conditione resolutive, non vero tanquam à suspensiva.

277

Inter heredem adeuntem, & legatarium celebratur quidam quasi contractus pro legatis præstandis.

278

Sciscitanti, quænam actio competat pro legato puro adversus hereditatem jacentem? In palestra satisfaci am.

279 Hæc

- 279 Hæc actio pro legato puro competens in dictis terminis tantummodo in habitu erit admittenda, omni prorsus exercitio destituta.
- 280 Aditio hereditatis moram facit legatorum petitioni.
- 281 Ad instantiam legatariorum bonis hereditatis jacentis curator non conceditur, cum quo legatarius agat pro suo legato; licet hujusmodi curator ad creditorum instantiam concedatur.

DECERTATIO X.

Pro Materia legati in diem certum relicti.

Ad f. C. Paul. in Leg. Sempronius 26. ff. de usu, & usufr. legato, & ad eundem in Leg. Si dies 21. in principio ff. quando dies legatorum, seu fidecommissorum cedat, & ad Imperat. Justin. in Leg. unica §. Cum igitur, & §. in novissimo Cod. de Caducis tollendis.

- 282 **L**EGATI dies in diem certum relicti statim cedit à morte testatoris, & ante aditam hereditatem.
- 283 Statim pro hoc legato datur perfecta, & civilis obligatio, ex qua istud legatum à tempore mortis dicitur capisse deberi.
- 284 Huic obligationi præstandi legatum sit obnoxia hereditas jacens, & ab illa transfertur postea in heredem adeuntem.
- 285 Adversus hereditatem jacentem competit actio in habitu pro legato in diem certum relicto.
- 286 Hæc actio consideratur, prout est jus prosequendi radicatum in persona legatarij.
- 287 Si autem consideretur in actu exercito cum actuali deductione in judicium, nullatenus adversus hereditatem jacentem competere potest.
- 288 Impossibilitas exercitij non impedit actionem in habitu.
- 289 Si post aditam hereditatem dies certus adhuc non venit, nihilominus pro legato in diem actio competit, licet periculo exceptioni, & plus petitionis subjiciatur.
- 290 Si partus nasciturus, vel fructus futurus legentur, statim à morte testatoris resultat pro tali legato vera, & propria obligatio in heredes legatarij transmissibilis.
- 291 Ante diem nativitatis partus, vel collectionis fructuum ad prædictum legatum nulla actio in actu exercito admittitur.
- 292 Legatum in diem certum relicto ante ipsum diem recte solvi potest, & si per errorem solvatur, repetitioni locus non erit.
- 293 Legata in diem certum relicta ante adventum dici repudiari non possunt.

- 294 Legatum in diem, & legatum conditionale non conveniant inter se.
- 295 In legatis relictis in diem certum, vel conditione prescriptio 30. vel 40. annorum non incipit antequam vel certus dies adveniat, vel conditio existat.
- 296 In legato sic relicto: *Quidquid Titium mihi dare, facere oportet Sempronio lego*, non comprehenditur illa pecunia in diem testatori promissa, cujus dies adhuc moriente ipso testatore, non venisset.
- 297 Obligatio pro legato in diem certum relicto competens bene potest novari antequam dies adveniat, & talis novatio statim suum operatur effectum, si in aliam obligationem puram, vel etiam in diem novetur.
- 298 Si vero novatio sub conditione fiat, tunc suum effectum producit, quando conditio novationis existit.

D E C E R T A T I O X I.
Pro Materia legati conditionaliter relictis.

Ad f. C. Ulpianum in dict. Leg. Si post diem 5. à §. Sed si sub conditione 2. usque ad finem ff. quando dies legatorum, seu fideicommissorum cedat, & ad f. C. Labeonem in Leg. Legata 41. in principio ff. de condit. & demonstr. & ad prædictum I. C. Ulpian. lib. 21. ad editum in leg. is cui 42. ff. de obligat. & actionibus.

299
300
301
302
303

N legato conditionali non cedit dies ante existentiam conditionis.
 Legatum sub conditione relictum, decedente legatario ante illius existentiam evanescit.
 Legatarius conditionalis ante conditionis adventum agere nequit.
 Legata conditionalia non possunt cum effectu novari pendente conditione.
 Circa legatum conditionale potest legatarius pasci ante adventum conditionis.

- 304 Tale legatum, pendente conditione, repudiari non potest.
- 305 Non admittimus retrotractionem in legato conditionali à tempore existentis conditionis ad tempus conditi testamenti, neque mortis testatoris, neque etiam aditæ hereditatis. [cupatur.
- 306 Legatarius conditionalis neq; saltè quoad aliquos juris effectus creditor nuncupatur.
- 307 Legatum conditionale, dum ejus pendet conditio, ad hæredes legatarij non est transmissibile.
- 308 Heres tenetur cavere legatario conditionali pro securitate legati.
- 309 Quæ quidem cautio non oritur ab aliqua obligatione hæredis, sed à Prætoris introducta in favorem utilitatis publicæ.
- 310 Obligatio resultat ex quasi contractu in aditione hereditatis celebrato pro restituendo legato conditionalis assumit naturam ipsiusmet legati; quod etiam procedit cum sua proportione respectu aliorum legatorum, puri scilicet, & in diem.

- 311 Idem dicimus de stipulatione inter hæredem, & legatarium celebratâ pro præstando legato conditionali.
- 312 In legato conditionali idem importat *Vires accipere, ac diem cedere.*
- 313 Legatû partus nascituri, vel fructus futuri, si ante horum nativitatem decedat legatarius, non evanescit, utpote transmissibile ad hæredes ipsius legatarij.
- 314 Unde conditio, *Si partus nascantur, vel fructus*, quæ huic legato tacite inest, non facit tale legatum verè, & proprie conditionale, & ideo transmissionem non impedit.
- 315 Si ita legetur, *Stichum, vel quod Pamphila natum erit hæres meus dato*, in hujusmodi legato non cedit dies ante partus nativitatem.
- 316 Legatum alternativum cum facultate eligendi, si sit de rebus, quæ de præsentibus eligi possunt, statim cedit, & transmittitur ad hæredes legatarij decedentis ante electionem.
- 317 Si verò res prædicto modo relictæ de præsentibus eligi non possunt, contrarium dicendum erit.
- 318 Legatum sub conditione Principi relictum successoribus debetur, etiam si Princeps decedat ante adventum conditionis.
- 319 In legato verò Imperatrici sub conditione relictò contrarium dicimus.
- 320 In legato sub conditione remittenda statim cedit dies.
- 321 Idem dicimus de legato relictò sub conditione impossibili.
- 322 Domino acquiritur legatum servo relictum, si cedere incipiat tempore, quo is adhuc existat sub dominica potestate.

DECERTATIO XII.

Iterum pro legato conditionali.

Ad I. C. Labeonem in Leg. Quibus diebus 40. §. Quidem Titio ff. de condit. & demonstrat. & ad I. C. Caium in Leg. Aliquando 106. & ad I. C. Valens. in Leg. Non ad ea 88. ff. eodẽ tit. de condit. & demonstrat.

323

324

325

LEGATUM purè relictum, si simpliciter sub conditione à testatore adimatur, non remanet purum, sed verè conditionale.

Legatum purè relictum, & sub conditione à testatore translative ademptum non fit conditionale respectu primi legatarij, sed purum remanet.

Hoc legatum purè relictum in aliud sub conditione translatum statim peti potest à primo legatario, præstita tamen cautione de eo restituendo in eventu conditionis.

326 Debi-

- 326 Debitum purè celebratum, quamvis sub conditione legetur, legitimè, & sine exceptionis periculo statim peti potest.
- 327 Legatum relictum sub hac conditione, *Si heres adierit hereditatem*, non est verè, & propriè conditionale.
- 328 Si verò in hunc modum relinquatur, *Titio, si volet centum lego*, est verè, & propriè legatum conditionale.
- 329 Eadem conditionis expressio, si in extraneis heredibus apponatur, non mutat dispositionem, aliter vero in suis, & necessarijs apposita.
- 330 Exheredatio filij sub potestate existentis hoc modo facta, *Titius heres erit, & cum heres erit Titius, filius exheres esto*, nullius est momenti.
- 331 Exheredatio ista in his terminis, quoad ordinem intellectus non præsupponitur prior heredis institutione.
- 332 Heredis institutio, quoad ordinem intellectus est prior legatis, fideicommissis, & libertatibus testamento relictis.
- 333 Heredis institutio non est prior exheredatione filij existentis in patria potestate.
- 334 Legatum relictum sub hac conditione, *Si Titius Capitolium ascenderit*, est verè, & propriè conditionale.
- 335 Si legatum ita fiat, *Titio lego centum, si Mevius voluerit*, non valet tale legatum.
- 336 Conditiones extrinsecus, & ex natura rei provenientes non efficiunt dispositionem conditionalem.
- 337 Unde, quando conditio tacita eodem modo exprimitur, atque de jure inest, dispositio non efficitur conditionalis.
- 338 Si autem diversimodè exprimatur, conditionalis remanebit dispositio.
- 339 Servus alienus, vel ipsiusmet heredis sub conditione legatus, potest, pendente conditione, valide manumitti.
- 340 Servus autem testatoris sub conditione legatus non potest ante existentiam conditionis ab heredi manumitti.
- 341 Attento jure Digestorum, prædicta resolutio solum procedit, quando servus sub conditione per verba vindicationis legatur.
- 342 Eodem jure inspecto, non impediatur heres manumittere servum sub conditione legatum per verba damnationis, vel per verba fideicommissi.
- 343 Hodie tamen post legatorum exæquationem nequit servus conditionaliter legatus ab herede manumitti, vel legetur per verba damnationis, vel fideicommissi.
- 344 Existente conditione, dominium rei conditionaliter legatæ per vindicationem retrofingitur translatum in ipsum legatarium.
- 345 Hujusmodi retrotractio non est absoluta, sed specialis quoad hunc effectum.
- 346 Talis retrofictio solum habet locum in persona legatarij, proindeque ad transmissionem non sufficit.
- 347 Præscriptio 30. vel 40. annorum non incipit currere contra legatarium conditionalem ante conditionis existentiam.

- 348 Attento tempore Digestorum, non erat necessarium admittere prædictam retroflectionem in legatis obliquè, vel per damnationem relictis.
- 349 Quoad beneficium separationis legatarij conditionales creditorum vice funguntur.
- 350 Hoc beneficio perpetrato, legatarij conditionales mittuntur à Prætorè in possessionem bonorum defuncti, si eis ab herede non caveatur.
- 351 Legatum in diem incertum relictum conditionale esse affirmamus.
- 352 Hoc tamen procedit, quando dies incertus apponitur substantiæ legati. Quid ergo, si non substantiæ, sed præstationi legati dies incertus apponatur? Conditionale non esse defendimus.

DECERTATIO XIII.

Pro materia contractus vectigalis.

Ad rubricam, & f. C. Paulum lib. 21. ad editum in l. 1. ff. si ager vectigalis id est emphyteute carius petatur:

- 353 N hac rubrica agitur de actione, quæ competit ad petendum agrum vectigalem, vel emphyteuticariû.
- 354 Materia nostri contractus est omnis res immobilis solo cohærens.
- 355 Secundum jus Regium etiam super re immobili, & solo cohærenti noster contractus celebrari debet.
- 356 Ager in sua propria significatione sufficientem præstat materiam contractui emphyteutico.
- 357 Quodcunque prædium rusticum, quod inmero ædificio non subsistat, est materia conveniens nostro contractui.
- 358 Ut in prædijs rusticis noster contractus celebretur non est necessè, quod tempore contractus sint sterilia, & infructuosa.
- 359 Hoc etiam procedit de jure Regio ex lib. 4. tit. 37. ad illa verba ibi: *vinha, ou olival.*
- 360 Licet talia prædia inculta, & infructifera sufficientem præsent materiam nostro contractui, attamen differentia datur inter prædia culta, & inculta.
- 361 Nam si dubium sit an partes contractum simplicis locationis, an verò nostrum contractum celebrarunt, plurimum juvabit interpretandum, & cognoscendum esse contractum Emphyteuticum, si prædia, de quibus celebratur fuerint inculta, & infructifera.
- 362 Prædia Ecclesiastica in emphyteusim conceduntur in tertiam generationem.
- 363 Dubium est: an possint concedi in perpetuum? Si prædia fuerint infructifera, & inculta affirmamus.
- 364 In domibus noster contractus versari potest.

365 Ut

- 14
- 365 Ut de jure Regio in domo celebretur noster contractus, requiritur quod pensio domino solvenda in pecunia numerata, vel in alio consistat, aliter est nullus.
- 366 Utrum autem noster contractus habet originem ex domo, vel meris ædificijs? *Negativé.*
- 367 Quapropter actio nostra appellatur de fundo vectigali ratione culturæ, & meliorationis.
- 368 Ut contractus de domo celebrari possit, non requiritur alia area, nisi illa necessaria, ut domus ædificetur.
- 369 Arbores á solo separate non sunt materia contractus emphyteutici.
- 370 Si arbores dum solo cohærent, cum illa parte soli, cui affixæ sunt, in emphyteusim concedantur, rectè emphyteusis resultat.
- 371 Molendinum consideratum cum illa parte soli, cui inhæret, potest emphyteuticari.
- 372 Navis non potest in emphyteusim concedi.
- 373 Agri Civitatis ab ipsa per locationem concessi, rectè dividuntur in vectigales, & non vectigales.
- 374 Ager, ut vectigalis dicatur necesse est, quod Civitatis sit, & ab ea concessus.
- 375 Ager non est vectigalis, qui á Civitate locatione simplici, & ordinaria alicui conceditur.
- 376 Specialiter jus nostrum Regium disponit ex locatione simplici, & ordinaria ad longum tempus facta conductori jus in rem acquiri.
- 377 Attento eodem jure, si emphyteusis alicui concedatur, ad certas personas non expressas, decedente emphyteuta ab intestato, non censentur nominati hæredes, qui non sunt sanguinis, licet ab intestato succedant.
- 378 Disponitur etiam in *Ord. lib. 4. tit. 36. §. 2.* quod, si emphyteusis alicui concedatur, & ad certas personas sub conditione, si illas nominaverit decedente ab intestato certi hæredes ab intestato, quos interroganti signabo succedunt.
- 379 Emphyteusis alicui concessa, & ad secundam, vel tertiam personam, quam emphyteuta nominaverit, est hæreditaria, & ita potest transire ad quamcunque personam, quam emphyteuta nominaverit

CONIMBRICÆ:

Cum Facultate Superiorum.

Apud BENEDICTUM SECO FERREYRA Typogr. S. Officij
Anno Domini 1721

365 Ut si quis in domo ecclesie nostre contractus, repudium duxerit
 pmo domino solvenda in pecunia numerata, vel in alio consistat, ali-
 ter et nullus.
 366 Item si quis in domo nostre contractus habeat originem ex dono, vel iure xpi-
 ano, & iure.
 367 Quisquis in domo nostre appellatur de longo vestigio ratione culturae, &
 meliorationis.
 368 Et contractus de dono celebrari possit, non repudietur aliter, nisi illa
 necessitas, ut domus redificetur.
 369 Verba a solo sepate non sunt iuris contractus capite iuris.
 370 Si verba cum solo coherere, cum illa parte soli, qui annexa sunt, in em-
 phyticum conceduntur, & emphyteus tenentur.
 371 Inolebantur conductum cum illa parte soli, cui inhaeret, potest em-
 phyticum.
 372 Naves non potest in emphyteum concedi.
 373 Aeri Civitas ad ipsa per locationem concessa, tunc dividuntur in vesti-
 gales, & non vestigales.
 374 Aget, ut vestigialis aliena necesse est, quod Civitatis sit, & ab ea con-
 cessum.
 375 Aget non est vestigialis, qui a Civitate locatione simpliciter, & ordinaria alie-
 ni conceditur.
 376 Speciatim in nostrum Regnum disponit ex locatione simpliciter, & ordinaria
 ad longum tempus sine conducto, ius in rem acquirit.
 377 Alieno eodem iure, si emphyteus alieui concedatur, ad certas personas
 non extenditur, decedente emphyteus ad inchoatum, non certantur nomi-
 nati heredes, nisi non sunt sanguinis, nec ad inchoatum succedant.
 378 Disponitur etiam in O. A. l. 4. m. 2. quod in emphyteus alieui con-
 cedatur, & ad certas personas sub conditione, si illis nominaverit decedentis
 inchoatum inchoato certi heredes ab inchoato, quos interroganti sigando suc-
 cedant.
 379 Emphyteus alieui concessa, & ad secundam, vel tertiam personam, quam
 emphyteus nominaverit, est hereditaria, & in potest transferre ad dua-
 tantem personam, quam emphyteus nominaverit.

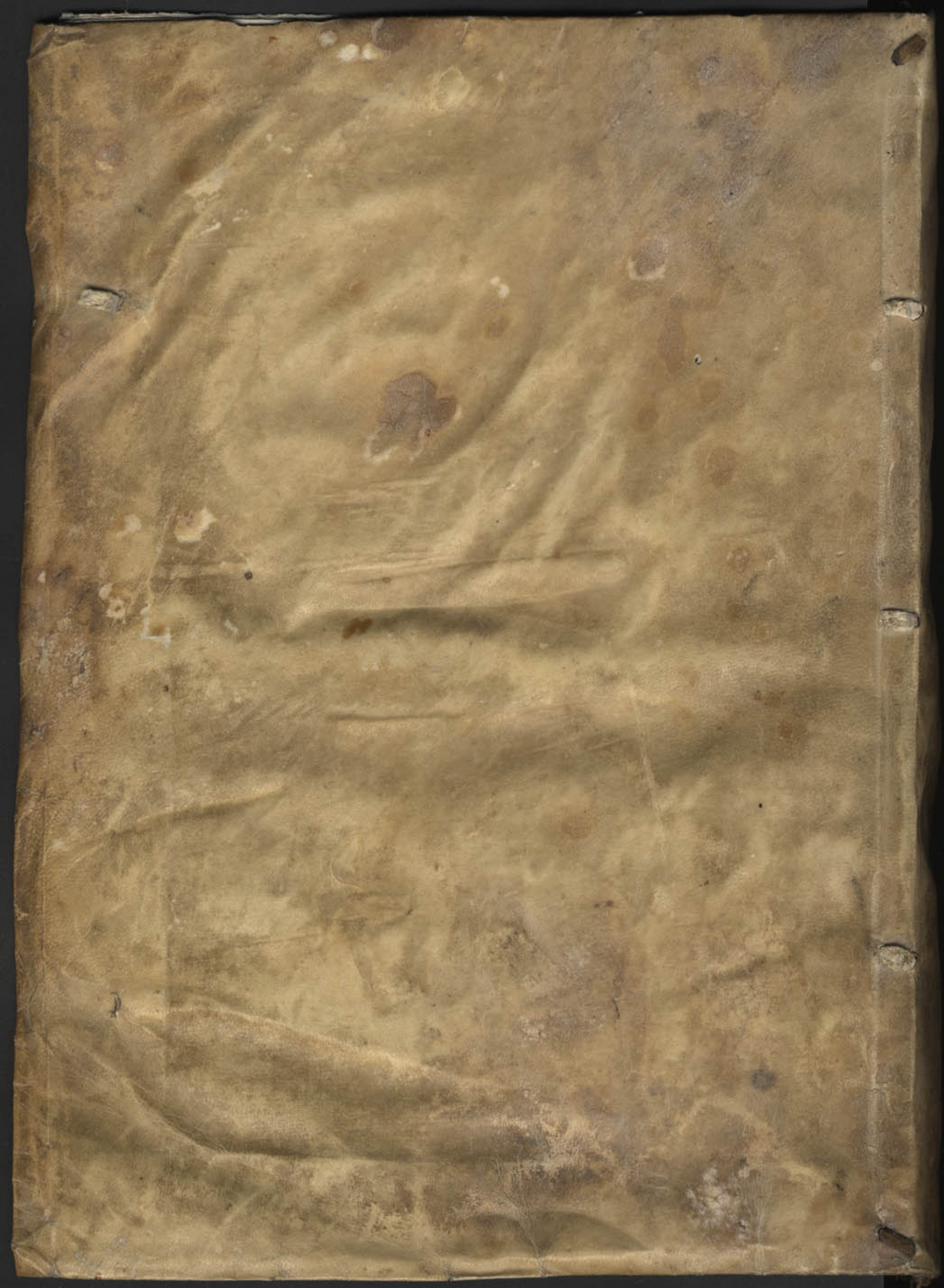
CONIMBRICAE

Com Facultate Superiorum

Apud BENEDICTUM SECORREYRA Typogr. 2. Officij

Anno Domini 1721

Página de Cotrolo

Conclusiones Juris Civilis

1079